

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Topinambura ali turška repica.

Vsakdo, ki domovino ljubi, se z veseljem spominja svojega rojstnega kraja, posebno pa še otročjih let, katere je, bodisi v rojstni vasi, trgu ali mestu preživel. Tudi meni se v spomin vsiljujejo čestokrat slike mojega rojstnega kraja, mojih let.

Hodil sem večkrat mimo hiše, za katero je bil lep urejen vrt za zelenjad in drugo koristno povrtnino. Če tudi ni bilo videti v njem lepih cvetic ali cvetočih grmov, vendar sem večkrat rad pred njim postal ter si ogledoval ob poti v ravnej vrsti stoječa, lepovzrastena sadna drevesa in poleg teh okusno sestavljene in dobro uporabljene gredice. Najbolj videzne med vsemi rastlinami so pa bile na ozadju hiše rastoče, visoke in rumeno cvetoče rastline, katere so vže ostarel zid vsako leto nekoliko zakrivale.

Ako eno teh rastlin bliže ogledamo, vidimo, da je jako podobna našej solnčnici ali solnčni

roži. Ima visoko steblo, dokaj listja in na vrhu rumeno cvetje, kakor solnčnica. Iz korenin pa izrastejo, kakor pri korunu ali krompirju gomolji, kateri pa niso, kakor pri slednjem, jabolčne, ampak bolj hruškove podobe.

Ta rastlina, topinambura ali turška tudi papeževa repica (*Helianthus tuberosus* po latinsko) imenovana, je okopavina (gomoljnica, ker ima gomolje) in je, kakor krompir, tudi iz daljne Amerike k nam prinesena. Njeno pridelovanje pa je lažje in ceneje, kakor ono krompirja. Zatoraj bi pač smela tudi pri nas nekoliko bolj udomačena biti, kakor pa je; posebno ondot, koder primanjkuje potrebne krme, jo je priporočati.

Topinambura ali turška repica daje gomolje, katero je dobra krma za živino, ovce in svinje. Posebno veliko zaleže kmetovalcu ta krma zgodaj na spomlad, ko druga krma navadno že poide. Za prešiče je to še posebne važnosti. Topinambure se živalim ne sme pokladati preveliko naenkrat, posebno na tešče ne. Predno se poklada

Podlistek.

Kje bi človek denarje dobil?

(Dalje.)

Poreden berač je bil ukradel štacunarju od fare svilnat robec. Na njegov klic so tatu ljudje zgrabili in precej naklestili. Skoro bi ga bili kaj poškodovali, ko ne bi bila krepka žendarma pristopila, ki sta beraškega tatú iztrgala iz rok razjarjenih ljudi in ga uklenila ter tirala po cesti naprej. Tu opozorijo sosedje tudi Slovenca na tatú, v katerem pa on kmalu spozna, da je bilo to človeče, če je tudi zdaj preoblečeno, pri njem čez noč. Koj se odloči in pové to žendarjema, ki pa sta že prej bila o tej tatvini podučena.

Koj primeta tatú in ga vprašata po ukradenem stotaku. Nekaj se je branil povedati, a kmalu je dostal in povedal, kje je denarje skril. Šli so gledat v bližnjo vas Leševje, kjer je imelo to zgubljeno človeče svoje prenočišče. Pod streho pod nekim tramom jih je bil zataknil v tistem papirju, v katerem jih je imel zavite Janez Slovenec.

Ko so žendarmi izprašali njega vse na tanko, kakošen denar mu je bil vkraden, so videli, da se vse vjema in so mu denar izročili. Slovenec se lepo za denar zahvali žendarjema, ki sta gnala tatú v bližnjo sodnijo v ječo. Naš Janez je bil zdaj vesel. Na sejem je bil šel skoro brez krajcarja; domov pa je nesel 150 gld.; 50 gld. je bil dobil namreč za kravo. Čvrstih korakov jo maha proti domu. Pred njim je pa šel že Božič, ki je gnal dva mlada prešička. Živalci ste prav neradi šli. Slovenec se po navadi ni rad menil z Božičem, ki ga je večkrat dražil, češ: „Slovenec si po rodu, po jeziku, za Slovenca se pišeš, pa vendar le nemške ljudi in nemščino bolj obrajtaš, če tudi sam nemško ne znaš“.

Danes je bilo pa obema, Božiču in Slovencu po volji, da sta se drug drugemu pridružila. Slovenec bi rad Božiču o svoji sreči pripovedoval, Božič bi se pa tudi ne branil, če bi mu Slovenec pomagal, mlade prasce goniti.

Slovenec je začel Božiču o svoji nesreči in sreči pripovedovati. Božiču je bilo že skoro vse

topinambura jo je treba primerno pripraviti, oprati in razrezati ali skuhati.

Pa to še ni vse, kar imamo od te rastline. Tudi listje je dobra krma posebno za ovce, naj je sveže (frišno) ali pa posušeno. Ne smemo pa rastlini v najlepši rasti (v poletju) listje odvzeti, ker to rast gomolja oslabljuje in prikrajšuje. Še le meseca kimovca smemo brez skrbi vrhove z listi porezati, da jih frišne porabimo ali pa osušimo in za zimo ohranimo. Gotova dobrotta pa je ta, da nam za turško repico kleti, — katerih je že tako malo, — treba ni, ker njeni gomolj v zemlji ne zmrzne in se v njej čez zimo boljše ohrani, kakor pa v kleti. Ako ga potrebuješ, lahko ga izkoplješ, kadar ti drago, po zimi ali po leti, ter ga polagaš svoji živini. Mogoče, da ko bi bila turška repica pri nas tako udomačena, kakor je krompir, bi živini ne bilo treba toliko lakote prestati, kakor jo more prestati po marsikaterih krajih posebno koncem zime v zgodnji spomladi.

Kako in kje pa se sadi turška repica?

Dragi kmetovalec, ravno to je poglavitno, da ti za to ni treba posebne skrbi imeti! Kadar jo prvič sadiš, sadi njen gomolj tako, kakor krompirjev, najboljše v vrste pol metra eno od druge. Gomolj smeš cel ali prerezan, v spomladi ali v jeseni saditi. Vzpomladi, ko vže nekoliko rastlina iz zemlje priraste, okoplji jo enkrat, da ji plevel nadleže ne dela. Ko odraste, se slednjega že sama varuje, ker ga s svojim listjem zaduši. Pozneje ne potrebuje toraj nobene posebne strežbe, kakor druge okopavine. Topinambura vspeva tudi v slabejši zemlji, če ima le dovolj vlažnosti. V gnojni zemlji obrodi nam seveda bolj bogato. Za 1 ha. nasaditi potrebuje se 8—12 hl. semena;

znano, pa vendar se je delal, kakor da ne bi bil vsega še do pičice slišal. Slovenec kar naenkrat obmolkne, tako, da je moral Božič vprašati ga: „Zakaj si kar naenkrat utihnil?“ „Veš kaj“, pravi Slovenec, „vesel sem denarja, pa vendar me skrbi tare, da ne bi mi ga zopet kdo ukradel, ali da bi ga zgubil, kakor se je prigodilo Tinetu Boštjančiču v Veliki vasi, ki je bil 230 gld. izgubil.“ „Katero mu je potlej posojilnica posodila“, pristavi Božič in mu še svetuje: „Veš kaj, Janez? Dokler tega denarja ne potrebuješ, nesi ga v posojilnico, ali če posojilnici ne zaupaš, nesi ga v poštno hranilnico.“

„Eno ali drugo bom storil“, odgovori Janez. „Kaj bi bilo boljše?“

„Oboje je dobro“, pravi Božič; „iz obeh zavodov ti denarje povrnejo, kedar hočeš z obrestmi vred. Posojilnica plačuje po 5% obresti, poštna pa po 3%. Slovenec se odloči za posojilnico potem, ko mu je Božič razložil, da je v posojilnici dovolj varnosti, da je pristopilo zdaj že okoli 100

pridela se pa lahko na tem prostoru 200—400 g gomolja in 40—60 g listja in steblov. Topinambura daje gotove pridelke in je tegadel vse pozornosti vredna za kraje, koder primanjkuje potrebne krme.

Ker gomolj čez zimo v zemlji ne zmrzne, zato je treba le pri izkopavanju nekatere kose v zemlji pustiti, da nam vzpomladi na istem mestu zopet zraste; nam tedaj ni treba vnovič saditi. Tako lahko raste turška repica po več let na enem in istem prostoru, ako ji pa nekoliko z gnojnico ali gnojem prignojimo, potem pa rodi toliko lepši in obilnejši sad.

Ker te, kakor vidiš, ljubi kmetovalec, to delo ne stane veliko truda in tudi ne mnogo denarja, daje ti pa vendar obilo koristi, zatoraj poglej, ako nimaš kak prostor, ki bi bil za to rastlino, topinamburo ali turško repico, bolj pripraven, kakor za kako drugo; vsadi jo in videl boš nje korist!

— 1.

Mostna tehtnica v Rudolfovem.

Korist in potreba mostne tehtnice je dandanes tako obče priznana, da jo najdemo že po vseh krajih, kjer je količkaj prometa. Rabi se po mestih, naprednih trgih in celo vaséh. Povsod jim lajša kupčijo. Ž njo tehtajo polne vozé sena, slame, stelje, korenstva, žita, apna itd. Na njej tehta mesar kupljeno živino, pa tudi umni živinorejec, ker mu je mar vspešna in dobičkonosna reja. Mostna tehtnica nam rabi pa tudi sicer za tehtanje vsakovrstnih pratežev in je v tem oziru še posebno hasna našim trgovcem.

Za pezne reči, katere ni moč stehitati na decimalnih tehtnicah ali onih s kembljem, katere

družabnikov, od katerih se je vsak zavezal s svojim premoženjem garantovati ali dobro stati, in da bo dobil hranilno knjižico, podpisano od dveh veljavnih mož, od trgovca Piskoviča in od gosp. župnika.

Za posojilnico se je bil tudi radi tega odločil, ker mu je bila nekoliko bliže, kakor pošta, ki je bila v bližnjem trgu, pol ure od farne cerkve. Vendar je še vprašal Božiča, če se on tudi kaj zaveže, ako denarje vloži. „Čisto nič“, odgovoril mu je Božič; „kdor nosi samo denarje hraniti v posojilnico ali hranilnico, s tem ne prevzame nasproti posojilnici nikakoršnih dolžnosti.“

V posojilnici sta kmalu odpravila, Slovenec je položil svojih 150 gld. pri blagajniku ali denarničarju, kateri mu je izročil hranilno knjižico, katero je moral še gospod župnik kot ravnatelj posojilnični podpisati. Gospodu župniku se je prav dobro zdelo, da je prinesel hraniti denarje Slovenec, o katerem je slišal, da je prej z oskrbnikom po krčmah pikro govoril o njem, o po-

kupovati ali prodajati pa je vendar le treba po njih teži, potrebujemo toraj mostne tehtnice. Da se pravično kupuje in prodaja, je treba po tem takem neobhodno mostne tehtnice v kupčiji. Navidezna cenitev teže, ki je sedaj navadna, goljufa kmalo kupca, kmalo prodajalca. Z večine pa trpi kupec! In zato je skrbeti, da bi se kupčija s peznimi rečmi povsod zljajšala in da bi se kmalo postavile mostne tehtnice povsod, kjer se pogrešajo.

Da je mostna tehtnica v Rudolfovem več kakor živa potreba, katero se sleherni dan in čim dalje bolj čuti, je jasno uvidnemu človeku. V občno korist, v prospeh kupčije in na korist posameznim kupcem in prodajalcem bi bilo torej želeto, da se tudi v Rudolfovem že enkrat omisli mostna tehtnica. Saj ne stane tolikanj denarja! Ravnajmo se malo po drugih naših mestih in krajih, ki nam očitno spričujejo korist take tehtnice! Naradimo ta korak v splošno-koristnem napredku!

Za napravo mostne tehtnice v Rudolfovem naj bi se prej ko mogoče odločila občina, ktera bi jo potem sama lahko oskrbovala in prepuščala proti primérni ceni ali „tarifi“ v občno porabo. Ta tehtnica bi se splačala gotovo lahko v malo letih. Postavila naj bi se tje, kjer bi bila najbolj pri rokah. Kaj priležen prostor, kamor lahko dohajajo vozovi, je ravno pred mestno hišo. Na tem prostoru naj bi se postavila uprava za polaganje utežev (na skledico) pod streho, še najboljše v sobo čuvajev, ki bi ob enem lahko tehtali in pobirali določeno „tarifo“. Da bi se pa z naloženimi vozovi lahko dohajalo na tehtnico, bi bilo seveda treba primérno podaljšati vzvodovi rami mostne tehtnice. — Skupni troški za napravo tehtnice bi znašali kakih 500 glđ. —m—

sojilnici in sploh o Slovencih. Pristavili so potem, ko so se podpisali: „Kaj ne, Božič vas je napotil v posojilnico, in pa še nekdo — (mislili so na tatú). Veseli me, da ste denarje nazaj dobili in voščim vam odslej več sreče“.

Po tem oprasku sta se domu napotila. Krenila sta bila itak le malo na stran, ko sta bila šla skozi faro. „Zdaj imam eno samo skrb še“, začne Slovenec govoriti: „Plaćati imam graščini še tistih 300 glđ. Čakajo me še, če je treba 2—3 leta; ali obresti so previsoke, ki mi jih je odrajtovati. Po 10 glđ. na leto od 100 glđ., kar znaša 30 glđ. „Res lepa junica ti uide vsako leto iz hleva“, pravi Božič.

„Veš kaj“, nadaljuje prijatelj, „ti si trden kmet; tebe bi morebiti vzeli za uda k posojilnici, ker si danes že nekaj hranit nesel, čeravno si bil nekoliko robot poprej. Če te sprejmejo za uda k posojilnici, potem bi zaprosil posojila ondi za 300 glđ. Toliko bi rekel, da bi ti posodili, ker imaš že 150 glđ. ondi shranjenih. Pri tem za-

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Kranjski deželni zbor je dva dni zboroval. Sklenil je pogodbo z neko banko, od katere bode dobil za nizke obresti posojilo za zemljiško odvezni zaklad, t. j. za tisti denar, ki ga je morala dežela plačevati, od kar so se kmetje l. 1848 oprostili tlake in podložnosti graščakom. Ta dolg bode dežela polagoma povračevala in tako vsako leto imela za to zadevo manj stroškov in bode za druge potrebe lože več dajala. Vsi hvalijo ta korak deželnega zbora, ki je bil v tej točki jako podpiran tudi od slavne vlade in Njih Veličanstva presvetlega cesarja.

Nih cesarska visokost cesarjevič Rudolf je bil pri svojem potovanji po Bosni in Hercegovini povsod kaj lepo in navdušeno sprejeman. Vidi se, da je naša vlada doli pri narodu vedno bolj priljubljena.

Po Slovenskem se sem ter tje delajo priprave ali pa se že praznuje štiridesetletnica vladanja našega dobrega vladarja. Najprej ste v tej zadevi hvalevredno korakali dolenjski mesti Metlika in Črnomelj, ki ste položili v ta spomin temeljni kamen za novi šoli.

Na Koroškem, kjer so ne davno Slovenci še spali, osnovali so novo posojilnico in novo družnico sv. Cirila in Metoda, kar je kaj hvale vredno in koristno za koroške naše brate. Kako pa, da drugod Slovenci teh zadrug in društev ne snujejo več? Kdaj dobi n. pr. Novomesto svojo posojilnico?

V delegacijah v Budapešti, kjer so se državni poslanci obeh državnih polovic o stroških za vojsko

vodu moral boš sicer tudi obresti plačevati in sicer po 6 od sto, kar bo znašalo na leto 18 glđ., a od tvojih 150 glđ. ti bo pa posojilnica dajala po 5%, to je 7½ glđ. na leto. Tako boš ti plačeval le 11½ glđ.; torej boš za 18½ glđ. na leto na boljšem. Posojilnici potem lahko po malem vračaš, kakor pač zmoreš. Lehko jej nosiš po 5 ali po 10 glđ. nazaj, ali kakor ti drago. Posojilnica je namreč očitna naprava, kakor davkarija ali pošta; ona ima svoje postave in mora se po njih ravnati“.

„Kaj praviš! Zdaj pa že boljše to stvar razumem. Skoro gotovo bom tudi tako storil. Popred se vendar hočem doma s svojo ženo pogovoriti, kaj bo ona k temu rekla“. Med tem in enakim pogovorom sta prišla domu, kjer sta bila oba z velikim veseljem sprejeta, posebno so bili pri Slovenčevih veseli novice; pa tudi pri Božičevih so kaj radi pod streho spravili živalici, ki ste se bili do božičnih praznikov tako zredili, da so bili kaj veseli lepih kolin.

in o naših razmerah z drugimi državami posvetovali, rekel je novi vojni minister, da je nemščina prva pri vojaštvu, a da tudi drugih jezikov ne gre zanemarjati. Po tem takem naj se pri naših vojaki govori nemško (komandira se ve v tem jeziku) in slovensko.

Na **Tirolskem** je umrl znamenit, vsem poznan državni poslanec duhoven in profesor Greuter, ki je bil izvrsten govornik in je vedno zvesto stal na strani katoliški in slovanski. Kadar je jel on bičati nasprotnika, je padalo, da je kar grmelo.

Kaj je novega po širokem svetu?

Ko so bile pred štirinajstimi dnevi „Dolenjske novice“ ravno došle v roke našim č. bralcem, bil je že mertev **nemški** cesar Friderik, o čegar boleznih smo večkrat poročali. Umrl je za rakom v grlu. Vladal je ves bolehen samo tri mesece. Nemci so tudi po njem kakor po očetu jako žalovali; avstrijski Nemci še nekoliko preveč, ker ni bil njihov vladar. Zdaj je nastopil vlado njegov sin Viljem II., ki še ni star 30 let. Pravijo, da ima jako mnogo vojaškega duha in ponosa, da bode težko tako miroljuben kakor njegov oče; — vendar pa povdarja v svojem prestolnem govoru, da hoče varovati mir, dokler bode le mogoče. — Bomo videli!

V **Srbiji** je med ljudstvom veliko nezadoljstva. Ljudstvo ne mara sedanje vlade — tej pa ljudstvo ni po volji.

Med **bolgarskimi** ministri je tudi needinost.

Najhujši in najnevarniši rak doli pa je, ker ni denarja. Celo vojakom ne morejo plačevati. Pričakujejo, da jim bode denarja preskrbela knezova mati, bogata Klementina, ako to ne bode šlo, se tudi njen sin Aleksander ne bode mogel obdržati na prestola.

Pri zadnjih občinskih volitvah v **Rimu** so zmagali katoliške reči nasprotni možje. Vlada je grozno pritiskala. — Nahujskana drhal je baje kričala po ulicah: Proč s papežem, na vislice s sv. Očetom! To je lepo omikano, kaj ne?! Naj le gredó papež iz Rima — lakote bodo umrli Rimljani!

Piše se nam:

Iz Šmarjete. — V četrtek 21. junija bil je za našo faro kaj slovesen dan. Prišel je namreč naš novi župnik, preč. g. Anton Kerčon iz Valte vasi na svoj novi dom v Šmarjeto.

Enaindvajset odličnih mož, med njimi gosp. župan in vsi cerkveni ključarji, so se na sedmih vozeh peljali do konca fare g. župniku na proti; kjer je bil čez cesto prvi slavolok. — Ob 4. uri je naznanil na štirih krajih strel, da so gospod župnik stopili v našo faro. Tam jih je pozdravil

cerkveni ključar g. Vajs v imenu cele fare. Pet č. g. duhovnov, med njimi mil. gosp. Peter Urh, novomeški prošt, so spremljali g. župnika. Peljali so se dalje proti Šmarjeti med krasnimi mlajevi in slavoloki, in povsod jih je ljudstvo radostno pozdravljalo. — Na konci vasi pri lepem slavoloku so jih čakali fantje in dekleta, ter jih je pozdravil g. F. Karlovšek v imenu vseh fantov fare. Potem jih je pozdravila gospodična Marija Pergar v imenu vseh deklet ter jim izročila šopek cvetic. Pri najlepšem slavoloku z napisom: „Češčen, ki pride v imenu Gospodovem!“ so jih sprejeli g. učitelj, in vsa šolska mladina. Pozdravila jih je učenka Alojzija Vajs.

S solznimi očmi so se g. župnik v prelepih besedah zahvalili vsem za tako slovesni sprejem. Potem so šli v cerkev, kjer so dali sv. blagoslov z Najsvetejšim. Iz cerkve gredoče smo zopet pozdravili z burnimi živijo klici. V nedeljo 24. jun. je bilo slovesno vmeščenje novega gosp. župnika, kjer je prišlo zopet več č. g. duhovnov in na tisoče ljudstva. Smelo smem trditi, da naše dolenjsko ljudstvo ne spi narodno spanje, ampak se vedno bolj prebuja, in se zanima za vse, kar je lepo. V tem se je izrazil neki tujec Nemeč iz Dunaja, ko je bil ravno tukaj, da kaj tacega ne bi bil pričakoval v tako priprosti Dolenjski vasi. Naj omenim le, da stoji po trgu in okolici do petdeset smerekovih mlajev, kjer plapola brez števila po več metrov dolzih zastav.

Zatoraj naj bo zahvala vsem, kateri so kaj k temu pripomogli. Novega g. župnika pa ohrani Bog nam prav dolgo časa zdravega in čvrstega, da bi zamogel mnogo storiti Bogu v čast in našim dušam v zveličanje. Živeli!

Iz Šent Jerneja. — Ne le po mnogih slovenskih časnikih je bilo že mnogokrat čitati: „Kdo je mar? Taka glava korenine je slovenski oratav“; — ampak tudi po nemških in italijanskih so častili, hvalili in slavili naše slovenske izdelovalce novih orgelj. Naj spregovorim tudi jaz nekaj o domači firmi „Bratov Zupan“ v Kamnigoric, katera dva sta neki od leta 1880 postavila že dvajset novih orgelj, mnogo pa jih popravila. — Pri nas je bilo treba novih mehov. Poklicali smo g. Ivana Zupana. Prišel je k nam 4. junija z enim pomagáčem, ter je do 15. junija dva pistonska mehova z enim regulatorjem tako imenovanimi plučami, kakor jih je izboljšal gosp. Walker iz Ludwigsburga. Ti mehovi so brez kož iz samih desek zloženi, posebno za vlažne cerkve vgodni. Sape dajo dosti in mislim, da so prvi pri nas postavljeni taki mehovi. Vglasil je tudi orglje in vse popravil, kolikor se je dalo. Meha se gonita lahko z nogo brez vsacega ropota.

Vbrane so sedaj orglje prav dobro, ter mislim, da bodo pele lepo na čast Bogu in svetemu

Jerneju. Ponosni smemo biti na „Brata Zupan“ iz Kamnegorice na Gorenjskem, ki znata ne le samo nove orglje staviti, ampak tudi stare dobro popraviti, kar sta tukaj vrlo pokazala. Želeti je, da bi dobila še več naročnikov, ker tudi cena ni pretirana. Torej k sklepu le še vskliknem v zahvalo za tako dobro popravljeno delo: „Bog blagoslovi vajino podjetje in vajin napredek, da bi še mnogo tacih orgelj popravila in zboljšala v tolažbo orglavcem in poslušalcem“. J. S. H.

Iz Kostanjevice. 27. junija. — Zopet je podrla neusmiljena smrt moža, ki je bil res vreden tega imena: našega veleč. gosp. župnika Janeza Lesjaka ni več! Včeraj smo jih izročili materi zemlji. Ranjki gospod je bil rojen l. 1810 na Korenitki v slovenskej fari na Dolenjskem. Kaplanoval je v Starem Trgu pri Poljanah, v Prečini, Mirnej Peči, v Idriji celih 9 let in slednjič je bil župnik pri nas 33 let. *10-8-46-158.55*

Bil je gospod mož, kakoršni dandanes bolj in bolj zginjajo. Vdan veri in narodu s celo dušo! stanoviten in značajan kakor skala. Vnet za blagor svojih izročeni tako, da je pozabil sebe, da je stregel in pomagal drugim; kolikorkrat je čepel starček tešč v spovednici do 11. ure dopoldne. Koliko so prejeli ubožčki iz njegove radodarne rok, ve le Vsegavedni v nebesih. Farna cerkev je prejela od njega za zvonove do 1000 gld., koliko ona na Slinovci — in vže zadnja leta je dal gospod za popravo farovža, kojega uže več ni mogel zapustiti 500 gld. Kako pa je bil tudi Slovenec z dušo in telesom ne samo z jezikom, je pričala njegova obilna podpora, ki je bila vselej med prvimi darovi, koder koli se je pričelo kaj koristnega slovenskega. To pač ve „Slovenec“, kojega je imel mnogo let naročenega po dva iztisa, kojemu je poklonil nekaj lepih darov, dasi mu je nesrečna Banka Slovenija požrla precej s trudom pridobljenih novcev, to vejo druge družbe in koristne naprave. Marijanišču je poklonil v zadnej volji vse svoje jako mnogoštevilne in dragocene knjige. Škoda, da nimam časa, „Novice“ pa ne prostora, da bi se reč bolj natanko popisala.

Pogreb je bil 26. junija, kakoršnega Kostanjevica še ni videla. Došlo je 17 duhovnov, počestili so pokojnega vsi uradi, došel je celo iz Krškega g. okrajni glavar. Mesto je počestilo svojega častnega meščana s tem, da ga je spremljala uniformirana mestna straža in godba. Vencev je bilo mnogo. Zlasti od šolarjev, deklet in žen, katerega so nosile tri črno oblečene gospodičine. Ob krsti so svetile pri sprevodu tudi črno oblečene gospodičine. Bil je eden glas, da tacega pogreba uže ni bilo dolgo in daleč okrog. — A gospod pokojnik ga je pa tudi zaslužil v polnej meri, kakor je to dobro slikal preč. g. dekan dr. Strbenec v svojem prelepem govoru. Da, bil si

zlat mož, vrli pokojnik! Bil si fari izgled v zdravju, bil si jej izgled v dve leti in čez trajajočem hudem trpljenju, bil si jej vsigdar čuječ varuh, goreč priprošnjik. — Bil si gostoljuben svojim sobratom, vsacemu odkritosrčen svetovalec. Bog Ti daj plačilo — nam pa Tebi podobnega naslednika!

Iz Zaplaza pri Čateži. — Od tú pač vže dolgo nismo nič čitali v „Dol. Novicah“. Naj bo torej za danes to-le:

Ravno letos v god sv. Petra in Pavla preteklo bode trideset let, kar je umrl tukajšnji čateški župnik, g. Jurij Kobé, pisatelj in rodoljub slovenski. In po preteku teh dolgih let še sedaj nima svojega nagrobnega spomineka, kojega je gotovo zaslužil ta vrli mož! Kaj je temu krivo? Vsaj je bojda svojim dedičem zapustil precejšno imovino. Slovenci se sicer radi spominjajo mož, ki so o svojem času delovali v čast božjo in za blagor naroda, a vendar mnogo je še pozabljenih, ki v hládnem grobu spé, kakor ravno ta. Bil je dober dušni pastir, a poleg tega je dopisoval marljivo v razne časnike, zlasti je priobčeval v „Novicah“ svoje dobre spise, ter s tem dosti pripomogel slovenskemu slovstvu, ki se je jelo v onem času razvijati. Tako na primer je jako mično opisal običaje svojih rojakov Belokranjcev, Vuzem (velikanoč) v Metliki itd.

Obširni životopis in njegovo delovanje je prinesel „Uč. Tovarišč“ menda 1879. leta. Kot župnik služboval je tukaj dobra tri leta, 1855. do 1858. Napravil je v tem malem času nov cerkveni stolp, in omislil mu tri nove zvonove; dal je blagosloviti romarsko kapelico, znano božjo pot na Zaplazu, da se odslej v njej mašuje.

Naredil je tudi novo šolsko poslopje 1857. l. z napisom nad vhodnimi vrati: „Pustite male k meni!“ Isto leto pričelo se je privatno šolsko mladino podučevati. — Bil je blagi pokojnik tudi izvrsten pridigar, kar ljudje še zdaj pripovedujejo. Zadnji njegov govor v god svetih apostolov bil je tako duhovito ognjevit, da je poslušalce navdal splošen jok; a tim bolj je še ljudstvo vsklikovalo, ko gospod po govoru ni zamogel daritve sv. maše dokončati — kajti pri oltarji padel je v omedlevico, ter tako še isti dan zaspal v Gospodu. *57. letnik*

Drage „Dol. Novice!“ Ponesite torej ta glas tjedoli v Belokrajino, kjer njegovi sorodniki gotovo še živé; morda jim omečite srca, da bi vsaj o tridesetletnici njegove smrti postavili dostojen spominek na grob vrlemu možu! V—v.

Domače vesti.

(Presvetli cesar) je podaril za novo šolo na sv. Gori pri Litiji 150 gld.

(Premešččen) je v Novo Mesto c. kr. okrajni zdravnik g. dr. Ivan Vavpotič.

(Učitelj) gosp. Valentin Zavrl pride iz Podgrada za učitelja v Stopiče.

(Novi občinski svetovalci) v Mokronogu so gg.: Pižmoht (župan), Penca, Dolenšek, Dev, Pleskovič in Kovačič.

(V Dolu pri Zalogu) praznujejo 1. julija štiridesetletnico vladanja našega cesarja.

(40letnico cesarjevega vladanja) bode tudi Novomesto kaj slovesno obhajalo; voljen je v ta namen poseben odsek. Za stavbo dekliške šole, ki naj se kar kmalo mogoče vrši, določenih je 5000 gold.

(„Dolenjsko pevsko društvo“) je priredilo v torek 26. junija v gostilni gospe R. Brunerjeve pevski večer ter pelo mešane in moške zборе na splošno zadovoljnost prav mnogo zbrana občinstva. V nedeljo 1. julija popoldne pa izleti omenjeno društvo z „Dolenjskim sokolom“ v Družinskovas, kjer se bo prepevalo in telovadilo ter drugače zabavalo, vsled česar se nadejamo prav obile vdeležbe.

(Litijski pevci) gredo 8. t. m. v Zagorje.

(V Mokronogu) so napravili domači in bližnji godci in pevci zadnjo nedeljo veselico z lepo godbo in ubranim petjem.

(V Žužemberku) kegljajo na kegljišči g. Florijančiča za dobitke v korist ondotnemu bralnemu društvu, ki ima lepo število časnikov in lično sobo. Popotnik nam poroča, da se ondi posvetujejo nekateri domoljubi, da bi se za ta okraj osnovala potrebna posojilnica, in tako zaprla dobičkarija oderuhov, ki terjajo 30 odstotne obresti. Za novo požarno brambo v Žužemberku nabirajo darove.

(Na Toplicah) kegljajo topliški gostje večasih v korist šolske mladine, in sicer za nakup šolskega orodja. G. topliški vodja je pri vходу v gozdič (park) napravil novo lopo. Letos je bilo tu že blizo 300 bolnikov in gostov.

(Trtna uš) se je v večji meri zopet pokazala, in sicer v Rodanih občine Telčji vrh v črnomaljskem okraju.

(Strela) je ubila Nežo Plut v Semiču, ko je stala pod visokim drevesom.

(Letina) kaže dobro po Dolenjskem in drugod. Vreme je letos v obče vgodno; zadnji čas je palo dežja toliko, da ni več prehude suše. Seno so ljudje spravili večinoma v lepem vremenu; žita dobro stojé in trta je že odcvela pred kresom, grozdekov je sploh veliko. Zobili smo tudi prav okusne črešnje, katerih je velika množica.

(Dobra misel) se je te dni sprožila v družbi. Po svetu potuje vse polno agentov, ki človeku to in ono priporočujejo in oskrbujejo. Takih agentov pa ni, ki bi požlahnena drevesca na spomlad in v jeseni seboj vozili in na prodaj ponujali. Tudi takih ljudi bi bilo treba, ki bi

hodili od kmeta do kmeta in mu mlada drevesca požlahnili, stara drevesca pa snažili in precepljevali. Tega dela naj bi se poprijeli izučeni učenci sadjarskih šol. To bi koristilo njim in kmetom.

(„O Dolenjskih Novicah“) želi popotni prijatelj našega lista, ki ga je videl po svetu v mnogih kmečkih hišah, da bi prinašali še več novih poročil iz domačih krajev. To je tudi naša želja; zato prosimo prijatelje in znance, da bi nam večkrat na kratko (na dopisnici) poročali, kar se novega pripeti, n. pr. o nesrečah, o spremembah pri uradnikih, duhovnikih, učiteljih, županah, šolskih svetih, o letini in več tacega.

(Bogat turek) v doljnih Podgradcih nekako dve uri od mesta Gradiške v Bosni bi rad dobil kacega kmeta iz Slovenskega, ki bi hotel obdelovati njegovo posestvo. Dobil bi lahko v obdelovanje zemlje kolikor bi hotel 150 do 200 tavžent kvadratnih metrov — in sicer njive, travnike in gozd; dalje stanovanje, gospodarsko poslopje eden par volov, dve ali tri švicarske krave, ovce in eden par konj za vprego. Mleko je kmetovo, ki se v mestu dobro proda. Od pridelkov plača kmet deseti del kot davek, tretji del posestniku — drugo ostane njemu. Tudi teleta so njegova. Za prvo leto mu dá posestnik seme brezplačno in tudi denarja, kar bi ga bilo morda potreba, da se to in uno napravi. Soseska mora pa spričati, da je kmet pošten in delaven in da ima vsaj dva odrašena otroka, ki mu pomagata pri delu. Kmet si pridobi dalje na posestvu tudi pravico pri prodaji; to se upiše in zagotovi v gruntih bukvah.

Potnino tje doli mora plačati sam, kedor bi bil sprejet, in ne dobi nikacega plačila.

Kedor bi bil pri volji to ponudbo sprejeti, naj se obrne pismeno na gospoda „Oto Smola, vodja zemljiške knjige v bos. Gradiški. (Otto Smola, Grundbuchsführer in bosn. Gradiska.)

(Spisi Krištof Šmida) VIII. snopič (posl. P. Flor. Hrovat) izide te dni in naj bode posebno priporočen za šolska darila.

Razne vesti.

* (Kako se obvaruje gnjilobe krompir, sadje itd.?) Jako izdaten in dober kup pripomoček, s katerim se po kletih in podih krompir, grozdje, jabolka in hruške obvarujejo gnjilobe imamo v tem, da dotične prostore, preden potrzemo sadje in pospravimo krompir, napolnimo nekoliko dni dobro z žveplenim parom. V ta namen zamašimo vsaj sè slamo dobro vse odprtine, luknje in razpoke, v hram pa postavimo posodo, v kateri užgemo 30 do 40 gramov žvepla za vsakih 105 m³ prostora. Na to zaprimo skrbno tudi vrata in prostor naj ostane nekoliko dni zaprt.

To delo nam je nektere krato ponoviti, kedar je dobro osušen krompir pospravljen, grozdje na niti narobe povešeno in ko so jabolka in hruške tako na police položene, da se sad sadu ne dotika. Med enim

in drugim žveplanjem pa treba prostor prezračiti. — Če tako ravnamo, gotovo se pospravljenega zdravega krompirja in sadja ne loti gnjiloba; uže gnjili deli krompirja in grozdja pa se posušé; posamična gnjila jabolka in hruške segnjijejo sicer do konca, a gnjiloba se ne loti zdravega sadja.

* (Živali trpinči vsak), ki volom jarm na vrat vprega, namesto da bi komat imeli kakor konj; konj in vol imata največjo moč v prsih, ne pa v glavi, kakor bedaki mislijo. Žival trpinči: ki žive ribe v suha hranišča deva, da počasi hudo smrt storé. Kuharica: ki rake ali polže v mrzli vodi k ognju pristavi, namesto da bi jih hitro s kropom pomorila, ali ki živi ribi luskine strže, in živo v loncu k ognju pristavi, ali ki kuretino živo skube, ali prepočasni kri spusti, ali ki živim žabam zadnji del odreže; kožo odere in prednji del na pol živ proč vrže, da v hudih bolečinah počasi pogine. Živali trpinči, kdor ne more mimo kake živine iti, da bi je ne sunil. Taka se največkrat psom godi, ki so naši najzvestejši prijatelji. Ali kdor gnjezda podira, jajčika pomeče, starki mladiče vzame, ali pa narobe stori, da potem revčki od lakote poginejo. Živali trpinči: kdor za psi, mačkami, kuretino itd. kamenje luča, da jih rani, ali brez potrebe bolečine napravi; veste to je vse greh.

* (Hišo so prepeljali) v mestu Brighton v severni Ameriki. Omenjena gostilna, sozidana na pol iz lesa in opeke na obrežju morja, izgubila je že pred par leti vsled podkopa morskih valov jeden paviljon (hodnik). Da se ne podplavi cela hiša, napravila sta 2 inženirja načrt, da se premakne na obrežje od morja. Gostilna je dolga 140 m in 45 m široka, dve nadstropji visoka in 100.000 centov težka. — Podkopali so jo popolnoma, vzdignili položili na 42 vozov, napravili si v to potrebne železniške tire, vpregli, potem ko so vozove z debelimi vrvmi zvezali, 6 lokomotiv in tako 3. aprila t. l. pomaknili vse brez poškodbe! F. Z.

* (V državni službi) je v našem cesarstvu brez ogrskega kraljestva 35.180 cesarskih uradnikov, 4864 pomožnih uradnikov, 14.296 služabnikov, 524 jetničarjev in jetniških paznikov, 7178 finančnih stražnih stražnikov, blizo 4000 policajev na Dunaji in večjih mestih. — 2134 profesorjev in učiteljev na državnih šolah. — Vsi skupaj dobivajo iz državnih blagajnic plačila na leto 48 milijonov gold.

* (Kobilica selka) uničuje letos v strašanskih množinah pridelke severne Afrike. Posebno v Algeriji je kmetovalcem obupati, ker jim preti velika lakota. Tudi na Ogrskem se prikazuje ta požrešna golazen in žuga pokončati vse zelenje, kjer obsede. Na južnem Ogrskem je ta golazen v velikih rojih že napadla nekatere kraje in požrla vse do golega. Kjer so bile prej lepe strni, tam sedaj neki tako izgleda, kakor da bi jih cele dni pasoča živina razteptala. Ubogi ljudje!

* (Za 508 gld. kebrov.) V Gornjem Holabrunu na Nižje-Avstrijskem je dajala letos tamkajšna hranilnica za 1 liter nabranih kebrov po 2 kr. Nabiralo je kebre 1176 oseb, po večjem šolarji in nabrali so skupaj 254 hl. (nad 800 mernikov) kebrov, za ktere so prejeli 508 gld. Nabrane kebre so seveda pokončali. To delo hranilnice je bilo pač hvale in posnemanja vredno!

Sejmovi na Dolenjskem:

V juliju: 2. v Novem mestu; 3. v Črnomlju; 4. v Velikem Gabru in Krškem; 5. v

Žužemberku in Vidmu poleg Krke; 12. v Trebnjem; 17. v Metliki; 23. v Hinah; 24. v Veliki Loki; 25. v Lukovcu; 26. v Višnjigori; 27. v Toplicah; 30. v Kostanjevici in Smartnem pri Litiji.

Žitna cena v Novem mestu 25. junija 1888.

Domače pšenice mernik 2 gld. 15 kr., Debelače (koruze) 1 gld. 55 kr., Soršice 1 gld. 75 kr., Rži 1 gld. 60 kr., Ječmena 1 gld. 50 kr., Ajde 1 gld. 10 kr., Ovs 85 kr., Krompirja 65 kr.

Loterijske srečke.

Trst 16. junija	34	74	47	65	19
Gradec 23. "	35	40	1	10	14

Za popravo hiše katoliške družbe rokodelskih pomočnikov v Rudolfovem so darovali:

Gg. Jakob Mikolič 3 gld. 50 kr., Ivan Plevanič (zopet) 10 gld., Neimenovan duhoven (zopet) 10 gld., Anton Peterlin (vnovič) 10 gld., Simon Zadnik (zopet) 1 gld., Prošt Urh (vnovič) 20 gld. — Z vozino so pomagali od zadnjič brezplačno: Iz Gradišča pri Toplicah: Mežnaršič, Hren in Kulavc. Iz Valte vasi: Dular. Iz Jarkove vasi: Dular. Iz Lok: Lavrič. Iz Bršljina: Jelenec in Drenik. Iz Kandije: Jakše, Mežnaršič, Recelj in Windischer. Iz Novega Mesta: Kos, Božič, Skaberne, Modved, Seidel. Iz Kostanjevice so pripeljali semkaj svišč: Jordan Andrej, Ozimek. Iz Malnic: Krištof. Iz Dob: Kuhar. Dobrotniki ki so ga pripeljali iz Krškega — Kostanjevice naznanimo v drugič.

Za oltar M. B. v Vojnivasi poleg Črnomlja so poslali iz Kalifornije v Ameriki:

Iz Semiške fare: Jakob Kočevar iz Nestopljevasi 7 gl. 50 kr.; Martin Simonič 3 gl. 75 kr., Jožef Konda 5 gl., Anton, Martin in Jakob Konda, vsak 2 gl. 50 kr., vsi iz Osojnik; Janez in Matija Kambič vsak 2 gl. 50 kr., iz Gradnika; Janez Malerič iz Berstovca 2 gl. 50 kr.; Jožef Plut iz Starihovega vrha 2 gl. 50 kr.; Janez Pašič iz Štrekljevca 1 gl. 25 kr.; Martin Prešern iz Kašče 1 gl. 25 kr. — Iz Črnomeljske fare: Matija in Jožef Kočevar iz Ručetnevasi, vsak 2 gld. 50 kr.; Janez Malerič 7 gl. 50 kr., Ana Romšek 2 gl. 50 kr., oba iz Vojnevasi; Janez Jerman 1 gl. 25 kr., Jožef Jerman 2 gl. 50 kr., oba iz Mihelevasi.

V imenu cele naše občine se ysim blagim dobrotnikom goreče zahvaljujemo s pristržno željo, da bi jim ljubi Bog na priprošnje preblažene Device Marije stoterno povernil v življenji in po smrti.

V Vojnivasi dne 28. junija 1888.

[104]

Jožef Malerič, Jožef Pezdirec, ključarja.

Zahvala!

Ostavivši službovanje v narodnem domu v Novem mestu štejem si v dolžnost, najtopleje zahvaliti se slavnemu društvu novomeške čitalnice kakor tudi slavnemu dolenjskemu pevskeemu društvu za vse dobrote, koje sem vžival tekom treh let in pol.

V Novem mestu, dne 29. julija 1888.

Vaclav Kindel,
naročni sluga.

[105]

Za šolske darila

priporočá

razne knjige in molitvenike

svoje in tuje zaloge

J. Krajec,
v Novem mestu.

[106]

Zahvala.

V imenu svojem in sestre ranjcega gosp. župnika
i duh. svetovalca

Janeza Lesjak-a,

se zahvaljujem za preobilno vdeležitev pri pogrebu r. gospoda župnika vsem onim, ki so mu zadnje čast skazali. V prvi vrsti prečestiti duhovščini, posebno veleč. g. dr.-ju. in dekanu Juriju Šterbencu, blagorodn. gosp. ces. kr. okrajnemu glavarju Henriku Weiglein-u, vsem gg. uradnikom, g. županu in obć zastopu, mestnim damam, učiteljstvu in šolski mladeži, ki mu je podarila prelepi venec, c. kr. priv. unif. meščanski gardi, godbi ravno te garde, Kostanjeviškim gospicam in vsem drugim, ki so se svojo navzočnostjo ali na kak drug način izrazili pokojnemu svojo ljubezen in spoštovanje. Tej zahvali pridjati se drznem le še zeljo in prošnjo, naj ohranijo blazega gospoda vsi v spominu in naj jim bude v molitev priporočen.

V Kostanjevici 27. rožnika 1888.

[103]

Jan Šega, kaplan.

Očitna dražba

iz proste roke bo 3. in 4. in če bo treba tudi še
5. julija od 9. ure v jutru v

Prečini poleg Novega mesta v farovžu.

Prodajalo se bo:

1. Razno pohišno in kmetijsko orodje, sodi, vozovi, itd.
2. Goveja živina, konji, svinje, čebele.
3. Razno žito itd.

Kedor potrebuje takega blaga, ima priliko si ga kupiti.

Plača se sproti!

[102]

Prihodnji

sejm v Trebnjem bo

12. julija 1888.

[98]

Županstvo Trebenj.

Hiša,

ležeča poleg glavne ceste blizo Novega mesta, obstoječa iz dveh prostornih sob, hleva, kleti in vrta, se da v najem ali pa se tudi prodá. — Natančneje se izvé pri posestnici v [101—1]

Kandiji h. št. 3.

Jože Strzelba v Ljubljani

kupuje vedno po najvišji ceni:

češminjevo ljubje, jeternik, čemeriko (teloh), sladke ali šentjanžove korenice, arnikove rožice
in razna druga zelišča.

V Novem mestu sprejema blago iz prijaznosti gospa Marija Rohrmann. [12—8]

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Za logarja

išče službo 37 let star človek, oženjen, trdega zdravja, slovenskega, laškega in nemškega jezika, branja in pisanja zmožen. — Več o tem se zve pri vredništvu „Dol. Novic“. [92—2]

Klavir na prodaj!

Kje pové vredništvu „Dol. Novic“. [99—1]

Miklavž Šenica,

izdelovalec godbenih instrumentov v Rudolfovem, priporoča se za vsakovrstna njegovi stroki pripadajoča dela; toplo ga priporočata gg. Franjo Kastelic st. in kapelnik Karol Langer, katerim je mnogo v polno zadovoljnost popravljaj. [100—1]

Prijetno stanovanje za poletje,

se oddá

na Dolenjskem, pol ure od Št. Jerneja. Taisto obstoji iz sedem prostornih sob z vsim pohištvom in kuhinjo, za vžitek je na razpolaganje vrt za sočivje in sadni vrt. — Tik pohištva je prijetna hosta. — To stanovanje je tudi za dve družini pripravno, če se z eno kuhinjo zadovolé. — Pogoji so ugodni, in se več o tem izvé pri vredništvu „Dol. Novic“. [85—3]

Zavarovanje proti toči

po najnižjih stalnih premijah,

pri čemur se že naprej popusti polovica, oziroma tretjina premije, ter se pobere le v slučajih, ko bi bilo treba plačevati škodo, vsprejema

zavarovalna-delniška družba

Franko-Hongroise.

Glavno agentstvo za Kranjsko v Ljubljani

na Marijnem trgu št. 2. [82—3]

Garancijski zaklad nad 9 milijonov.

Dogodivše se škode se kulantno poizvedo in točno plačajo. S plačilom premije čaka se na željo, dekler konča žetev. Prošilei za agenture obrnejo naj se do glavne agenture v Ljubljani. Instrukcije in druge tiskovine, tako da lahko vsak sam naredi zavarovalno ponudbo, razpošilja na željo zastoj in franko.

Pazi naj se, kje se zavaruje.

Kranjske in nemške detelje,

očiščeno seme predenca (žide),
gorenjski gips za deteljo in travnike.
tako tudi

cement za zidanje vodnjakov

se dobi pri Franu Kastelico,
trgovcu v Kandiji.

[33—7]

priporoča tudi

železnino in špecerijsko blago.

Novomesto. — Natisnil J. Krajec.